

Múr

V štvrti ďaleko od centra mesta, v priemyselnej oblasti, bol jeden dvor s izbami, ktoré obývali rôzni ľudia. Vzduch tam bol ťažký, ako všade v priemyselných oblastiach.

Väčšina z obyvateľov dvora pracovala v okolitých továrňach. Žilo tam niekoľko rodín a jeden štátny zamestnanec, úradník prvej triedy. Bol to asi štyridsaťpäťročný starý mládenec, ktorý býval sám v izbe vedľa latríny.

Okolo dvora boli aj ďalšie dvory a ďalšie domy, aj tie prízemné a nízke.

Ženy dvor pravidelne bielili vápnom. Mali aj črepníky s kvetmi. Pravdou je, že latrína zapáchala, no s tým sa nedalo nič robiť.

Popred dvor neprestajne prúdili autá. Pre továrne bola premávka hustá. Len čo si však vošiel do dvora, vošiel si do iného sveta.

Ráno ženy, ktoré nepracovali v továrňach ako muži, upratovali izby. Zametali dvor, vešali bielizeň a vtedy si mohol vidieť hľbu spodnej bielizne, mužskej, ženskej, detskej. Pretože vo dvore žili i deti. Malé deti, ktoré sa celý deň hrali, niektoré chodili do školy alebo tie staršie pracovali. Bol tam aj jeden chorý chlapec.

Obyvatelia dvora zaiste niekedy ochoreli, no boli to ľahké choroby. Chlapec bol však vážne chorý.

Býval v jednej izbe so svojou matkou, chudou ženou nízkej postavy, ktorá mala neustále ustráchaný pohľad. Bola vdova, jej muž padol v poslednej vojne. Chlapec bol vtedy bábätko. Veľmi sa natrápila, aby ho vychovala. Pracovala v textilnej továrni. Dokonca pracovala aj ako práčka.

Keď mal chlapec dvanásť rokov, začal pracovať v mechanickej dielni. Chcel pomôcť svojej mame.

Teraz mal pätnásť rokov, stále pracoval v dielni a večer chodil do technickej školy.

Choroba sa prvý raz objavila v jeden večer, keď pracoval v dielni. Chytil ho veľmi silný kašeľ – v poslednom čase kašľal, ale neprikladal tomu veľkú vážnosť – a zrazu vykašľoval krv.

Obrátili sa na štátnych lekárov. Na röntgene to uvideli. Urobili mu snímku. Mal zasiahnutú ľavú stranu pľúc.

– Odpočinok, dobré jedlo, čistý vzduch! povedal doktor matke, ktorej pohľad bol plný strachu, ešte viac ako obyčajne.

A dodal:

– A tiež pozor na psychickú stránku!

Matka vzala dieťa a odišli.

Odpočinok bolo možné zariadiť. Chlapec prestal pracovať. Matka mu kúpila ležadlo, použité. Chodil von na dvor a sedával tam.

Dobré jedlo... Pracovala nadčas, v práci chradla, aby mu zabezpečila lepšie jedlo.

Čo sa týka čistého vzduchu, to nebolo jednoduché. Tamojší vzduch bol ťažký. Matka nemohla urobiť nič, aby továrne prestali znečisťovať ovzdušie.

Avšak to, čo nepochopila, bola posledná doktorova veta:

– A tiež pozor na psychickú stránku!

Nazdávala sa, že to dozaista bude niečo dôležité. A zmocnil sa jej veľký strach. Povedala to štátnemu zamestnancovi a ten jej to vysvetlil. Povedal jej, že chlapec v stave, v akom je, potrebuje pokoj.

Nikto nevedel, čo sa presne deje. Vedeli jedine to, že vedľajší dom, tiež prízemný a nízky, sa predal. A predal sa veľmi výhodne. Nový majiteľ, veľmi bohatý, ho chcel zbúrať. Čo postaví potom? To nikto nevedel.

Susedia sa v náhlivosti presťahovali a jedného rána prišli stavbári a začali búranie.

Múr bol stále vyšší.

Stavbári ho začali stavať po zbúraní domu.

Hovorilo sa, že nový majiteľ chce obkolesiť svoj pozemok, a tak dal prikázať, aby mu postavili múr. Iní vraveli, že stavia továreň.

Na začiatku sa obyvatelia dvora neznepokojovali. Prečo by aj mali? Múr je len múr. No čím sa týčil vyššie, samý kameň, tým viac trpeli.

Múr narastal, bol ťažký, tlačil ich na hrudiach. Bol vysoký jeden meter, dva metre, dva a pol, tri... A ešte rástol! Každý večer, keď stavbári skončili, bol múr ešte vyšší.

Tento múr bol nový zjav, ktorý im znenazdajky vošiel do života.

Raz večer sa pochytil sústružník so svojou ženou, zdalo sa mu, že máva vodičovi električky, ktorý býval so svojou ženou a dvoma deťmi, vo chvíli, keď on, vodič električky, prechádzal okolo cestou na latrínu. Strhla sa divoká bitka, padali päste.

V iné popoludnie si skočili do vlasov dve ženy pre nejakú bezvýznamnú pletku, čo nestála za reč.

Diali sa ešte aj iné veci.

Väčšina ľudí vo dvore sa zmenila.

Čo sa týka štátneho zamestnanca, ten stratil svoj zvyčajný pokoj a v noci nemohol spať. Múr stál pred ním, bol ako nočná mora. No viac ho trápila myšlienka na chlapca, ktorého stav sa zhoršoval, čím bol múr vyšší.

– A tiež pozor na psychickú stránku!

Premýšľal nad slovami lekára a nad tým, ako sa veci zvrtili opačným smerom. Chlapec chodil na dvor ako vždy, sadal si na ležadlo, no celý čas sedel mlčanlivo a zamyslene. Bol stále chudší. Tvár mu zožltla a v očiach mal tieň. Múr ho ťažil na hrudi, tam na ľavej strane plúc.

Noc bola nekonečná. Spánok nie a nie prísť.

Pred chvíľou sa začal vyzliekať. Latrína vedľa silno zapáchala.

Vyzliekol si košeľu a zostal v tielku. Stiahol si nohavice, topánky si vyzuje potom. Nestihol si vyzliecť spodky, dlhé biele spodky, myšlienka na múr prišla a usadila sa v jeho vnútri.

Zhasol svetlo, posadil sa na stoličku a zapálil si cigaretu.

Múr zmenil ich životy. Pomyslel si na sústružníka, ktorý teraz podozrieval svoju ženu, vítal v ňom červ pochybností. Myslel na ostatných, ktorých múr nejakým spôsobom ovplyvnil. Myslel na chlapca, ktorý bol stále bližšie k smrti.

– A tiež pozor na psychickú stránku!

Ostatní na dvore už určite spia. Bolo neskoro. Prešla polnoc.

Myšlienky v ňom prúdili jedna za druhou, nástojčivo.

Nebol nič viac než štátny zamestnanec, úradník prvej triedy. Nikdy neurobil nič, aby unikol rutine, priemernosti.

No teraz musel niečo urobiť. Nie pre seba. Pre iných, pre ľudí z dvora. Pre ľudí.

Fajčil jednu cigaretu za druhou.

Cez okno rozoznával v tmavej noci ťažký múr, ktorý sa týčil do výšky a tlačil ho, tlačil ho. Mal strašnú tvár. Odrazu cítil, že ten múr je život, život, ktorý sa týči nad ľuďmi a tlačí ich, stále viac ich tlačí.

Vstal, otvoril zásuvku, vybral starú pištoľ, vyšiel na dvor, v tielku, dlhých bielych spodkoch a topánkach. Múr bol tam, videl jeho strašnú tvár, múr, múr bol tam, „Áno, ja som ho zabil!“ povie, keď sa prihrnú policajti, múr bol tam, život bol tam, život, múr, múr, múr, múr...

Vystrieľal naň všetkých šesť guliek.

Hľadá sa nádej

Keď v to popoludnie vošiel do kaviarne, bolo ešte zavčasu. Sadol si k stolu za veľké okno s výhľadom na hlavnú cestu. Objednal si kávu.

Pri ďalších stoloch hrali karty alebo sa rozprávali.

Prišla káva. Zapálil si cigaretu, vypil dva hlty a otvoril poobedňajšie noviny.

V Indočíne sa začali nové boje. „Straty na oboch stranách boli veľmi ťažké“, hlásil telegram.

Ďalšia rybárska loď, roznášajúca rádioaktivitu.

„Tieň novej svetovej vojny sa rozširuje do nášho sveta“ bol titulok ďalšej správy.

Potom čítal iné veci: nedostatok štátneho rozpočtu, podpory učiteľov, únos, znásilnenie, tri samovraždy. Dve z nich z ekonomických dôvodov. Dvaja mladí, tridsať- a tridsaťdvaročný. Prvý si pustil plyn, druhý sa zastrelil.

Inde videl kritiku na klavírny recitál, ďalej niečo o móde a na koniec „Spoločenské dianie“: Včerajší kokteil u pána a pani M. T. Pani B. Ch. vo veľmi vkusných šatách z imprimé a šarmantnom klobúku bola stelesnením pôvabu a elegancie. Očarujúci vzhľad slečny O. N.“

Zapálil si ďalšiu cigaretu. Prezrel si „Krátke inzeráty“.

NA PREDAJ rodinný dom, novostavba, vynikajúca dispozícia, pozostáva zo 4 izieb, predsiene, kuchyne, kompletnej kúpeľne a WC.

NA PRENÁJOM slušnému pánovi izba na druhom poschodí, vzdušná, slnečná...

HLADÁ SA klavír na predaj...

V mysli mu prúdili myšlienky.

Odvtedy, ako skončila druhá svetová vojna, tieň tretej neprestal ťažiť náš svet. A medzitým sa prelievala krv, včera v Kórei, dnes v Indočíne, zajtra...

Rukou si prehrabol vlasy. Zotrel si pot z čela. Spotil sa, hoci nebolo horúco.

Vojna, vodíková bomba, samovraždy z ekonomických dôvodov, „Spoločenské dianie“... Panoráma života!

Náš život sa po vojne vôbec nezmenil k lepšiemu. Všetko je také isté ako predtým. A predsa i on dúfal, tak ako dúfali milióny ľudí na celej zemi, že po vojne, po toľkej preliatej krvi, sa niečo zmení. Že príde mier, že nočná mora vojny už viac nebude zatieňovať našu zem, že sa už nebudú diať samovraždy z ekonomických dôvodov, že...

Stmievalo sa. Niektoré svetlá v podnikoch oproti sa už rozsvietili. V kaviarni ešte nerozsvietili. To pološero sa mu páčilo.

Pomyslel si na zmätok, ktorý vládne v dnešnom svete. Zmätok v oblasti myšlienok, zmätok v spoločenskej oblasti, zmätok...

Neboli na vine noviny, že takto uvažoval. V poslednom čase premýšľal o tom všetkom, niekedy viac, niekedy menej. Premýšľal nad temnou tvárou života. Nad mierom, nad tou hlbokou túžbou, ktorá visí na vlásku. Premýšľal nad chudobou, nad biedou. Premýšľal o strachu, ktorý vošiel do srdca.

V zrkadle vedľa seba videl svoju tvár. Úplne obvyklú tvár. Nič nevypovedalo o nepokoji v jeho vnútri.

Aj on bojoval v poslednej vojne. A dúfal. No teraz už stratil všetku nádej. A nebál sa to sám sebe priznať, že stratil všetku nádej.

Jeho život bol celý rad sklamaní. Dúfal vtedy... Dúfal potom...

Kedysi, pred rokmi, hľadal nádej v komunizme. Aj tam sa ale sklamal. Teraz už neveril nijakej ideológii!

Vypýtal si ešte jeden pohár vody. Toto sklamanie zo všemožných ideológií bolo samozrejme všeobecný jav. A okrem sklamaní navyše aj únava, ľahostajnosť, ktorú väčšina, veľká väčšina, pociťuje voči rozličným ideológiám.

Pozoroval trolejbusy, ako bez prestania prechádzajú ulicou, dav ľudí... Pred ním ležali otvorené noviny. Všetko, čo už videl aj predtým: tieň novej vojny, Indočina, dve samovraždy z ekonomických dôvodov, „Spoločenské dianie“...

– Cigarety! vošiel pouličný predavač. Zobral si jeden balíček.

Na šiestich stranách novín: život. A on bol teraz človekom bez nádeje. Spomenul si, ako pred rokmi, keď bol ešte dieťa, vážne ochorela jeho teta, sestra jeho matky. Bola u nich doma. Doktor vyšiel z izby chorej a povedal oficiálnym tónom:

– Už niet nádeje!

Teraz aj on dospel do bodu, keď si povedal:

– Už niet nádeje!

Pripadalo mu strašné, že stratil nádej. Mal pocit, že ostatní v kaviarni ho pozorujú a ľudia na ulici si myslia a šepkajú medzi sebou: „Tamten stratil nádej!“ Akoby to bol zločin. Akoby mal na sebe znamenie, ktoré by ho usvedčovalo. Akoby bol nahý medzi oblečenými.

Pomyslel si na poviedky, ktoré napísal, aby uvoľnil svoju úzkosť. Týkali sa súčasných tém: vojny, spoločenského utrpenia... Napriek tomu nebol rozhodnutý, že ich vydá. Báł sa! Báł sa nálepky, ktorú by mu s istotou dali takí aj onakí. Nie, musí ich vydať. Dočerta s nálepkou! Bol človek, nič iné. Ani ľavičiar, ani pravičiar. Muž, ktorý kedysi dúfal, no teraz už stratil nádej a cíti povinnosť povedať to. Samozrejme, iné budú dúfať, pomyslel si. Neexistuje, aby nedúfali.

Opäť sa pozrel na noviny. Indočina, „Spoločenské dianie“, klavírny recitál, dve samovraždy z ekonomických dôvodov, „Krátke inzeráty“...

HLADÁ SA písací stroj...

HLADÁ SA gramofón...

HLADÁ SA džíp v dobrom stave...

HLADÁ SA pravý perzský koberec...

Vybral si diár, vytrhol list a ceruzkou napísal:

HLADÁ SA nádej

Potom pripísal svoje meno a adresu. Zavolał čašníka. Chcel zaplatiť, ísť priamo do novín, odovzdať svoj inzerát, prosiť, naliehať, aby stoj čo stoj vyšiel v zajtrajšom výtlačku.